

SCURTĂ NOTĂ ASUPRA UNOR AȘEZĂRI DE TIP TELL DIN VESTUL MUNTENIEI

Cristian Eduard ȘTEFAN*
Agata BULEI*

Keywords: *tell, așezare, Gumelnița, vestul Munteniei, cercetări de teren, hărți vechi, resurse web.*

Cuvinte cheie: *tell, settlement, Gumelnița, western Walachia, survey, old maps, web resources.*

Rezumat: *În textul de față sunt analizate câteva așezări de tip tell din vestul Munteniei, mai puțin cunoscute, care au fost identificate prin cercetări de teren în ultimii ani. În acest sens au fost folosite resurse web deschise (Google Earth, geoportalul INIS Viewer) și hărți mai vechi, cum ar fi Planurile Directoare de Tragere de la începutul secolului XX și hărți ale Direcției Topografice Militare din anii '70.*

Abstract: *In this text we analyze some tell settlements from western Wallachia, less known, which were identified by survey in the recent years. In this sense we used open web sources (Google Earth, INIS Viewer geoportal) and older maps, namely Artillery Firing Plans from the beginning of XXth century and maps of the Military Topographic Department made in the 70s.*

Așa cum am mai precizat și cu alte ocazii¹, hărțile vechi sunt foarte importante în depistarea așezărilor de tip tell, deoarece acestea din urmă sunt repere strategice din punct de vedere militar. Atunci când aceste informații sunt coroborate cu alte tipuri de resurse (portalul Google Earth sau geoportalul INIS Viewer, aplicație a A.N.C.P.I.²), se poate merge apoi pe teren în punctul respectiv și verifica informațiile pentru a vedea dacă este vorba de o așezare de tip tell sau nu.

* Cristian Eduard ȘTEFAN: Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan" al Academiei Române, str. Henri Coandă, nr. 11, București; cristarh_1978@yahoo.com.

* Agata BULEI: Societatea Națională de Transport Gaze Naturale Transgaz S.A.; agata.bulei@gmail.com.

¹ ȘTEFAN 2015, p. 375-396.

² Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară.

În această contribuție vom analiza cinci studii de caz din vestul Munteniei, care apar sumar sau deloc în literatura de specialitate și care au fost verificate în teren în ultimii ani, după încercarea de a le identifica cu ajutorul resurselor amintite mai sus. Este vorba de așezările de la Bârlogu-Măgura Tătarului (jud. Argeș), Rătești (jud. Argeș), Fețeni (jud. Dâmbovița), Vlad Țepeș-Măgura Ascunsă/Măgura Flocosului (jud. Giurgiu) și Comana-Măgura de la Comana (jud. Giurgiu).

- A. Bârlogu-Măgura Tătarului (jud. Argeș)**³: aici a existat o așezare de tip tell, la confluența Văii Berivoaia cu Valea Puțul Chiuțului, așezare certificată de materiale specifice culturii Gumelnița recuperate de I. Nania. În 1965 a fost amenajat un lac de acumulare care a distrus așezarea, așa cum se poate vedea prin compararea celor două hărți de la **Pl. II, Fig. 1** cu **Fig. 2**.
- B. Rătești (jud. Argeș)**⁴: așezarea se află pe o margine a terasei râului Argeș, pe partea stângă a DJ 702G, are un diametru de cca. 50 de m și o înălțime de maxim 1,80 m; a fost depistată prin cercetări de suprafață în septembrie 2014 de către Ștefan Dănăilă și Dragoș Măndescu. Așezarea este marcată doar pe Planurile Directoare de Tragere, nu și pe hărțile din anii '70 (**Pl. III/ Fig. 1, 2; Pl. IV/ Fig. 1**). Printr-o cercetare recentă la fața locului s-a putut observa că tell-ul este supus distrugerii lente din cauza faptului că este situat pe un teren agricol. Pe suprafața așezării s-au putut identifica mici fragmente ceramice aparținând culturii Gumelnița.
- C. Fețeni (jud. Dâmbovița)**⁵: așezarea se află la sud de DN 7, la limita dintre județele Argeș și Dâmbovița și a fost identificată de către Alin Frînculeasa în 2012. Așezarea apare marcată cu semnul convențional pentru „măgură” doar pe Planurile Directoare de Tragere, nu și pe hărțile militare din anii '70 (**Pl. V/ Fig. 1, 2**). Cercetarea de teren efectuată în zonă ne-a relevat faptul că tell-ul este supus aplatizării lente din cauză că este poziționat pe un teren agricol și este arat an de an. La suprafața așezării au putut fi observate mici fragmente ceramice aparținând culturii Gumelnița, dar și urmele unor pereți arși de la locuințele incendiate, carbune și piese din silex.
- D. Vlad Țepeș- Măgura Flocosului/Măgura Ascunsă (jud. Giurgiu)**: așezarea se află la cca. 3 km sud de localitatea Vlad Țepeș, între locurile numite *Linia lui Sdruică* și *Poiana lui Gâlcă* (**Pl. VII/ Fig. 1, 2**). Pe Planurile Directoare de Tragere apare semnul convențional pentru „măgură” și este denumită *Măgura Flocosului* (**Pl. VI/ Fig. 1**), în timp ce pe harta militară din anii '70 apare marcată de o bornă topografică cu cota 91,13, având o înălțime de cca. 3 m și sub denumirea de *Măgura Ascunsă* (**Pl. VI/ Fig. 2**). Identificată prin cercetări de teren recente de către Cristian Eduard Ștefan

³ MĂNDESCU, DUMITRESCU & PĂDURARU 2014, p. 46, nr. cat. 37.

⁴ MĂNDESCU, DUMITRESCU & PĂDURARU 2014, p. 150, nr. cat. 426.

⁵ MĂNDESCU, DUMITRESCU & PĂDURARU 2014, p. 99, nr. cat. 195. Așezarea apare în repertoriu la vocea *Glâmbocata*, județul Argeș.

și Agata Bulei⁶, așezarea nu apare menționată nicăieri în literatura de specialitate. Stațiunea, situată pe un teren agricol, se află într-o stare de conservare relativ bună. Nu au fost observate la suprafața solului fragmente ceramice, chirpici sau alte urme antropice.

- E. **Comana-Măgura de la Comana (jud. Giurgiu)**⁷: așezarea a fost cercetată prin câteva sondaje de către D. Berciu în 1943, identificând aici cele trei faze evolutive ale culturii Gumelnița, și un nivel anterior Boian. Tell-ul se află pe Valea Goii la cca. 2,5 km sud de localitatea Comana⁸. Nu apare marcată în niciun fel pe Planurile Directoare de Tragere sau pe hărțile militare din anii '70 (Pl. VIII/Fig. 1, 2). O cercetare de teren efectuată recent de către Cristian Eduard Ștefan și Agata Bulei a putut releva faptul că tell-ul este acoperit cu arbuști și vegetație densă, dar și că imediat la est de acesta se află o așezare *off-tell*, pe marginea Văii Goii (Pl. IX/Fig. 1, 2).

Analiza noastră se concentrează pe două arii principale (Pl. I/Fig. 1, 2), legate de bazinul hidrografic al unuia dintre cei mai importanți afluenți ai râului Argeș, și anume Neajlovul, care la rândul lui are un afluent important în Dâmbovnic. Așezările de la Rătești și Fețeni se află în apropierea Argeșului, respectiv Sabarului, cele de la Comana și Vlad Țepeș în apropierea Neajlovului, iar cea de la Bîrlogu e legată în mod clar de Dâmbovnic. De asemenea, este important de menționat prezența unor izvoare marcate pe Planurile Directoare de Tragere, atât în apropierea așezării de la Comana (*Puțul lui Sobaru*, *Puțul Popii* sau *Puțul Crocoveanu*), cât și în proximitatea celei de la Bîrlogu (*Puțul lui Chiuță*).

Vestul Munteniei, mai puțin cunoscut din punct de vedere al arheologiei preistorice, a început să fie mai bine cercetat în ultimele decenii, fie prin cercetări arheologice sistematice în așezări de tip tell și nu numai, fie prin cercetări de teren menite a identifica locuirile preistorice⁹. Din punct de vedere al locuirii de tip tell, se poate lesne observa că aceste stațiuni sunt amplasate în funcție de bazinul Argeșului cu afluenții săi sau sunt poziționate lângă izvoare naturale.

Chorologia ne arată că tellurile sunt amplasate la distanțe relativ egale unele față de altele, ceea ce ne poate conduce la ideea că grupurile sociale care le ocupau exploatau resursele din jur în cadrul unor limite date de teritoriul în centrul căruia se afla așezarea de tip tell (Pl. I/Fig. 1, 2). Dacă punem la socoteală eventualele ateliere în care se confecționau uneltele, așezările *off-tell* și necropolele aferente putem obține o rețea precum cea imaginată în modelul ideal de la Fig. 1.

⁶ La circa 4 km nord, pe Valea Gurbanului, se află așezarea de tip tell de la Vlad Țepeș sondată de D. Berciu în 1943; stațiunea are la bază un nivel Boian-Spanțov, urmat de trei niveluri databile în cele trei faze ale culturii Gumelnița (BERCIU 1956, p. 493-496, Fig. 1-3; ANDREESCU & MOLDOVEANU 2011, p. 74-75, Fig. 9).

⁷ BERCIU 1956, p. 496, Fig. 5, 6.

⁸ În localitatea Comana mai există o așezarea gumelnițeană, pe un bot de terasă, sub actualul amplasament al Mănăstirii Comana (cercetări inedite, 2013, 2015).

⁹ ILIE 2005, p. 61-71; ILIE 2011, p. 33-70; ȘTEFAN 2010; ȘTEFAN & FLOREA 2010, p. 179-190; BEM *et alii* 2002, p. 131-146; BEM *et alii* 2007; HANSEN *et alii* 2012 (cu bibliografia mai veche).

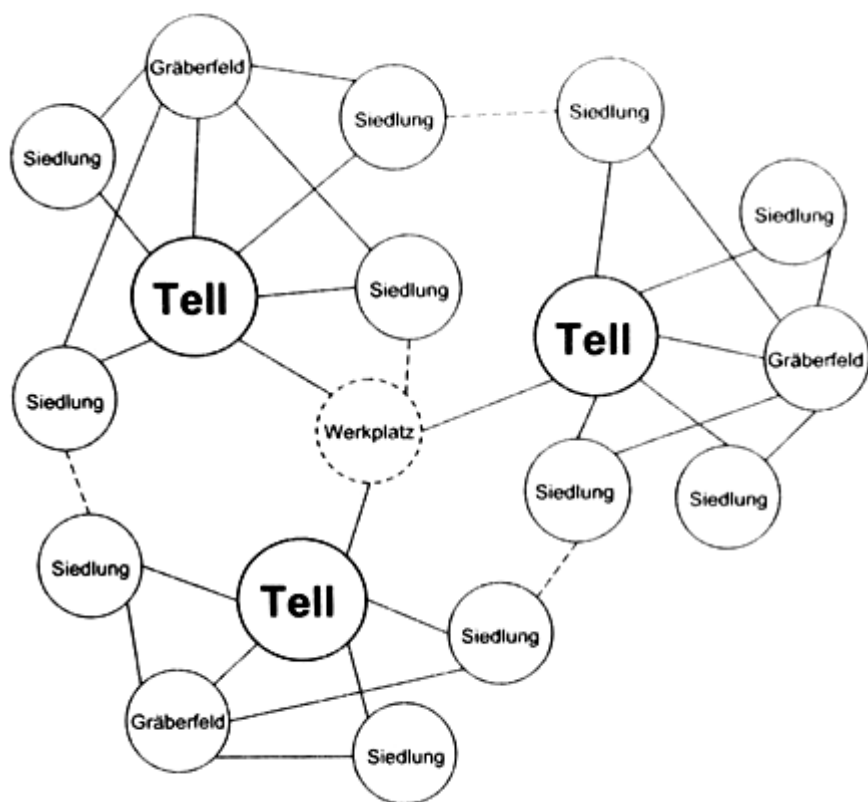

Fig. 1. Model ideal de organizare a așezărilor de tip tell
(după Krauss 2010, Fig. 16)

Modelul Krauss¹⁰ pare să fie confirmat în teren, în mai mică sau mai mare măsură, prin cercetările de la Pietrele-Gorgana¹¹, Sultana-Malu Roșu¹², Teiu I¹³ sau așezările de tip tell de pe Valea Mostiștei¹⁴, ca să dăm numai câteva exemple.

Problema depistării unor ateliere a fost sintetizată într-o lucrare recentă. Astfel, au putut fi documentate locuințe-atelier pentru prelucrarea silexului la Căscioarele-Ostrovel și Lișcoateanca-Moș Filon. Pentru discuția noastră sunt foarte importante două situații: atelierul de prelucrat silexul descoperit în punctul Lacul Ciugului, com. Mozăceni, jud. Argeș, la cca. 600 de m est de tell-ul de la Zidurile-Măgura de sub Cetate (Pl. I/Fig. 1). Aici a fost cercetată de către I. Nania, în 1969, o locuință rectangulară cu suprafața de cca. 40 de m², din al cărei inventar au fost

¹⁰ KRAUSS 2010, p. 125-141.

¹¹ HANSEN & TODERAȘ 2010, p. 85-105.

¹² LAZĂR 2011, p. 95-115; comunicare susținută la Sesiunea anuală a Institutului de Arheologie "Vasile Pârvan" "Metodă, teorie și practică în arheologia contemporană", București, 29-31 martie 2017.

¹³ NANIA 1967, p. 7-23.

¹⁴ ȘIMON 2014, p. 13-62; ȘERBĂNESCU & ȘANDRIC 2012, p. 103-150.

analizate 1887 de piese din silex, 25 de percutoare, 14 topoare de piatră șlefuită, 25 de râșnițe, topoare și vârfuri din silex. O situație similară este documentată și în Bulgaria, la Komare, în apropierea tell-ului de la Goljamo Delchevo¹⁵.

Asemenea situații se pliază foarte bine pe modelul Krauss, din păcate ele fiind foarte greu de depistat în teren prin metode tradiționale. Ele apar numai ca o consecință a unor descoperiri accidentale sau ca urmare a unor investigații intensive în ariile adiacente tell-urilor, care să se concentreze anume pe descoperirea lor. Partea deficitară a modelului Krauss pentru cele două arii analizate de noi rămâne identificarea mormintelor sau necropolelor. În partea de vest a Munteniei, cercetările sunt cvasi-inexistente în această direcție, numai la Pietrele-Gorgana fiind atestate astfel de descoperiri¹⁶.

Cercetările efectuate în aria complexului Kodjadermen-Gumelnița-Karanovo VI au arătat că distanța dintre așezări și necropolele aferente variază în general între 50 și 400 de m, cu puține excepții. De asemenea, cimitirele sunt situate în locuri înalte, cum ar fi terasele sau dealurile, pentru a împiedica apa să ajungă la morminte, dar și pentru a nu afecta eventualul potențial economic al locului respectiv¹⁷. Dacă ne uităm la poziția topografică a celor cinci așezări analizate de noi, vom observa că ele sunt poziționate fie în apropierea unor terase înalte, fie pe boturi de deal, care ar fi fost potrivite pentru amplasamentul necropolelor aferente.

Relația tell - așezare deschisă este observată cel mai clar la Comana-Măgura de la Comana (Pl. VIII/Fig. 1, 2). Ceramica din așezarea deschisă aparține fazei Spanțov a culturii Boian și culturii Gumelnița (Pl. X/Fig. 1-11), fapt ce confirmă și stratigrafia tell-ului stabilită de D. Berciu cu câteva decenii în urmă¹⁸. O situație asemănătoare este descrisă pentru așezarea de la Teiu I-Măgura, unde ar fi existat 15-20 locuințe de suprafață pe o terasă situată la est de tell, distruse cu ocazia unor amenajări funciare în 1962¹⁹.

Imaginea de ansamblu pe care o avem astăzi asupra locuirii gumelnițene din vestul Munteniei este ușor deformată din mai multe motive. În primul rând, peisajul este clar modificat din cauza factorului antropic, și aici ne referim în primul rând la defrișările masive de la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX²⁰, dar și la practicarea unei agriculturi intensive, mai ales după cel de-al doilea război mondial, care a dus la dispariția unor așezări de tip tell în cadrul unor așa-zise amenajări funciare. Este cazul tell-urilor de la Glavacioc și Popești-Măgură (jud. Argeș), Vișina-Măgura, Petrești-40 de cruci sau Puntea de Greci-Movila lui Marcu (jud. Dâmbovița)²¹.

Așa cum am mai arătat și cu alte ocazii, tell-urile cele mai bine conservate sunt cele care au avut șansa să fie amplasate pe pășuni actuale. În alte cazuri, ele

¹⁵ ILIE 2015, p. 100.

¹⁶ HANSEN *et alii* 2011, p. 51, Fig. 26, 27, 31-33.

¹⁷ LAZĂR 2011, p. 96-97, Tab. 1.

¹⁸ BERCIU 1956, p. 496.

¹⁹ NANIA 1967, p. 20-22.

²⁰ NANIA 1967, p. 8. Peisajul preistoric poate fi refăcut într-o oarecare măsură prin analize de polen, care ar ajuta și la stabilirea climei din perioada respectivă.

²¹ ȘTEFAN 2010, p. 70-71.

sunt supuse eroziunii și aplatizării permanente atunci când se află pe terenuri agricole sau, în cel mai rău caz, sunt distruse în totalitate atunci când stau în calea amenajărilor funciare, lucru frecvent în epoca socialistă, dar și după decembrie 1989.

O soluție ar fi scoaterea lor din circuitul agricol, acolo unde este cazul, și clasarea ca monumente de tip A, pentru ca generațiile viitoare să le poată cerceta, în mod sigur cu metode îmbunătățite față de cele actuale. Un al doilea pas l-ar putea reprezenta un proiect de cercetări arheologice non-invazive (cum sunt prospecțiunile geomagnetice sau georadar), care ar ajuta la depistarea locuirilor *off-tell* sau a mormintelor/necropolelor aferente. După această etapă, eventualele săpături arheologice ar fi ținute, evitându-se risipa de timp și resurse materiale inevitabile în cazul unor cercetări arheologice efectuate exclusiv prin metode tradiționale.

BIBLIOGRAFIE

ANDREESCU & MOLDOVEANU 2011 – R.R. Andreescu & K. Moldoveanu, *Tell settlements from Giurgiu County and their landscape*, în: R. Kogălniceanu & A. Morintz (eds.), *Tells at the Lower Danube. Proceedings of the I Archaeological Symposium, Giurgiu, November 25th, 2010*, Archaeological Debates 1 (2011), p. 71-88.

BEM *et alii* 2002 – C. Bem, T. Popa, V. Parnic, Carmen Bem, D. Garvăn, D. Bărbulescu & I. Gălușcă, *Cercetări arheologice pe Valea Neajlovului. Considerații asupra microzonei Bucșani*, Studii de Preistorie 1 (2002), p. 131-146.

BEM *et alii* 2007 – C. Bem, R. Băjenaru, Carmen Bem, D. Dimofte, I. Fronesco, C. Haită, C. Muja, C. Nicolae, S. Oța, E.I. Popa & V. Radu, *Repertoriul microzonei Bucșani*, București, 2007.

BERCIU 1956 – D. Berciu, *Cercetări și descoperiri arheologice în regiunea București*, Materiale 2 (1956), p. 493-562.

HANSEN & TODERAȘ 2010 – S. Hansen & M. Toderaș, *Pietrele und die neuen Dimensionen kupferzeitlicher Siedlungen an der Unteren Donau*, în: S. Hansen (Hrsg.), *Leben auf Tell als soziale Praxis. Beiträge des Internationalen Symposiums in Berlin vom 26. – 27. Februar 2007*, Bonn, 2010, p. 85-105.

HANSEN *et alii* 2011 – S. Hansen, M. Toderaș, A. Reingruber, D. Nowacki, H. Nørgaard, D. Spânu & J. Wunderlich, *Die kupferzeitliche Siedlung Pietrele an der Unteren Donau. Bericht über die Ausgrabungen und geomorphologischen Untersuchungen im Sommer 2010*, Eurasia Antiqua 17 (2011), p. 45-120.

HANSEN *et alii* 2012 – S. Hansen, M. Toderaș, A. Reingruber, J. Wunderlich, N. Benecke, I. Gatsov, E. Marinova, M. Müller, C. Nachev, P. Nedelcheva, D. Nowacki, A. Röpke, J. Wahl & S. Zäuner, *Pietrele an der Unteren Donau. Bericht über die Ausgrabungen und geomorphologischen Untersuchungen im Sommer 2011*, Eurasia Antiqua 18 (2012), p. 1-68.

ILIE 2005 – A. Ilie, *Contribuții la repertoriul arheologic al județului Dâmbovița. Situri preistorice pe Valea Neajlovului*, Valachica 18 (2005), p. 61-71.

ILIE 2011 – A. Ilie, *Tell settlements on the upper course of Neajlov River*, în: R. Kogălniceanu & A. Morintz (eds.), *Tells at the Lower Danube. Proceedings of the I Archaeological Symposium, Giurgiu, November 25th, 2010*, Archaeological Debates 1 (2011), p. 33-70.

ILIE 2015 – A. Ilie, *Antropologia spațiului domestic la comunitățile Gumelnița de la nordul Dunării*, Târgoviște, 2015.

KRAUSS 2010 – R. Krauss, *Zur Besiedlungsstruktur der Kupferzeit im westpontischen Raum*, în: S. Hansen (Hrsg.), *Leben auf Tell als soziale Praxis. Beiträge des Internationalen Symposiums in Berlin vom 26. – 27. Februar 2007*, Bonn, 2010, p. 125-141.

LAZĂR 2011 – C. Lazăr, *Some observations about spatial relation and location of the Kodjadermen-Gumelnița-Karanovo VI extra muros necropolises*, în: S. Mills & P. Mirea (eds.), *The Lower Danube in Prehistory: Landscape Changes and Human Environment Interactions – Proceedings of the International Conference, Alexandria 3-5 November 2010*, București, 2011, p. 95-115.

MĂNDESCU, DUMITRESCU & PĂDURARU 2014 – D. Măndescu, I. Dumitrescu & M. Păduraru, *Repertoriul arheologic al județului Argeș*, Brăila, 2014.

NANIA 1967 – I. Nania, *Locuitorii gumelnițeni în lumina cercetărilor de la Teiu*, Studii și articole de istorie 9 (1967), p. 7-23.

ȘERBĂNESCU & ȘANDRIC 2012 – D. Șerbănescu & B. Șandric, *Tell-uri eneolitice în regiunea Valea Mostiștei*, în A. Morintz & R. Kogălniceanu (eds.), *Survey in archaeology, often a neglected science. Proceedings of the II Archaeological Symposium, Giurgiu, October 23rd-26th, 2011*, Archaeological Debates 2 (2012), p. 103-150.

ȘIMON 2014 – M. Șimon, *Săpăturile arheologice de la Măriuța și Șeinoiu, jud. Călărași*, în: C.E. Ștefan, M. Florea, S.C. Ailincăi & C. Micu (eds.), *Studii privind preistoria sud-estului Europei*, Brăila, 2014, p. 13-62.

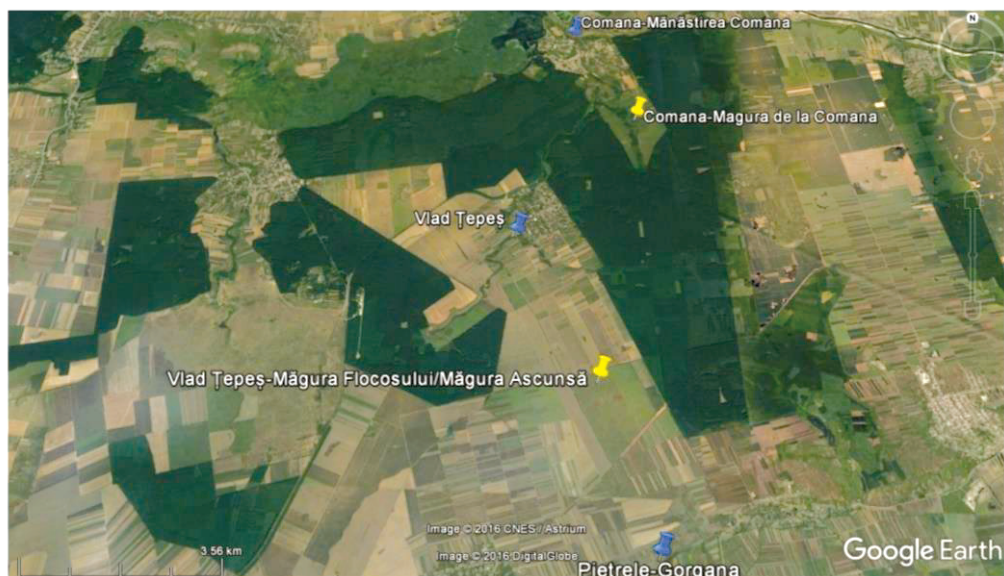
ȘTEFAN 2010 – C.E. Ștefan, *Settlements type and enclosures in the Gumelnița culture*, Târgoviște, 2010.

ȘTEFAN 2015 – C.E. Ștefan, *Câteva studii de caz referitoare la identificarea așezărilor de tip tell cu ajutorul hărților vechi și al resurselor web. Limite și avantaje*, în C. Schuster, C. Tulugea & C. Terteci, *Buridava XII/1. Symposia Thracologica X. Volum dedicat profesorului Petre I. Roman la cea de-a 80-a aniversare*, Râmnicu Vâlcea, 2015, p. 375-396.

ȘTEFAN & FLOREA 2010 – C.E. Ștefan & M. Șt. Florea, *La dynamique de l'habitat néo-énéolithique dans la microregion Argeș-Dâmbovița*, Pontica 43 (2010), p. 179-190.

1

2

Pl. I - 1: Prima zonă analizată (cu albastru telluri aflate în zonă, cu galben tellurile discutate în text);

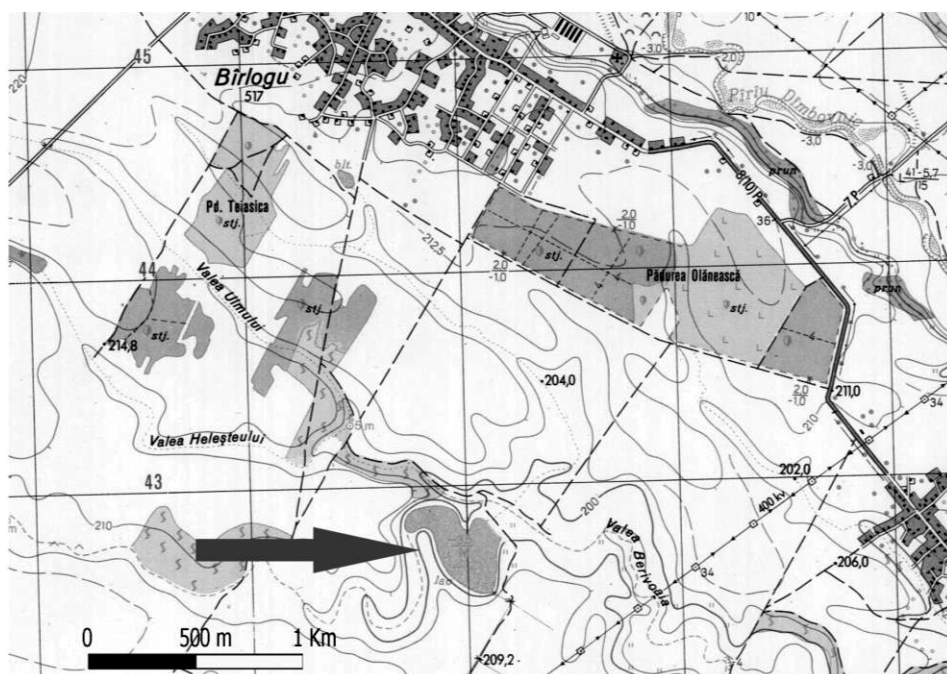
2: A doua zonă analizată (cu albastru telluri aflate în zonă, cu galben telluri discutate în text)/

1: First area analysed (with blue tell settlements from the area, with yellow tell settlements discussed in text);

2: Second area analysed (with blue tell settlements from the area, with yellow tell settlements discussed in text)

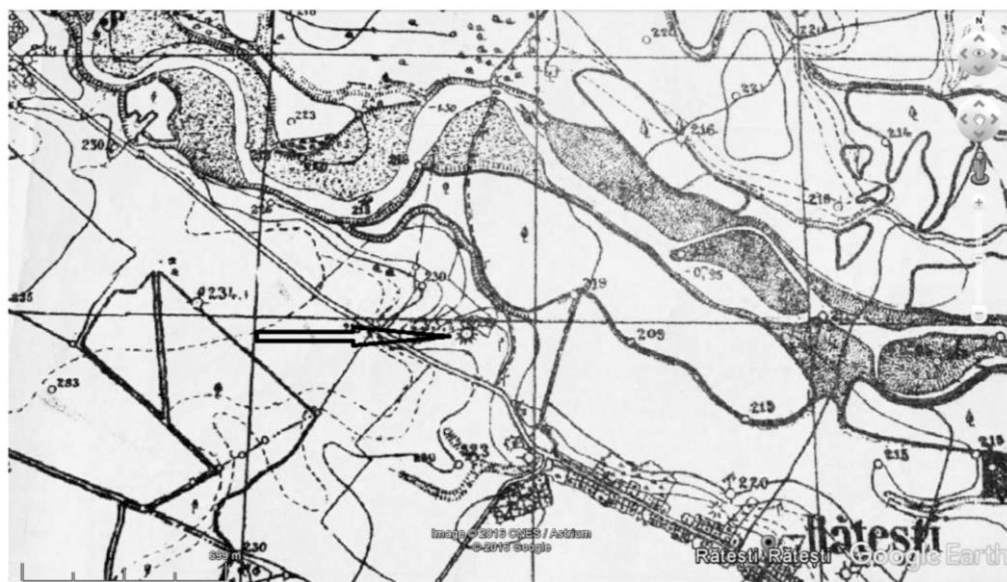

1

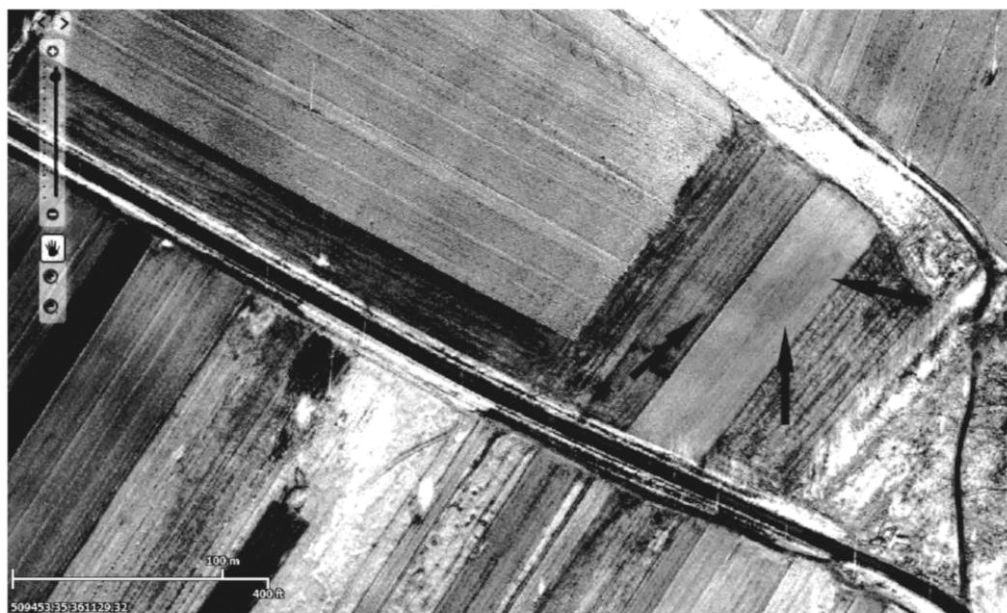

2

Pl. II - 1: Așezarea de la Birlogu-Măgura Tătarului pe Planurile Directoare de Tragere; 2: Așezarea de la Birlogu-Măgura Tătarului pe harta militară din anii '70/
1: The settlement from Birlogu-Măgura Tătarului on the Artillery Firing Plans; 2: The settlement from Birlogu-Măgura Tătarului on the Army Map of the 1970s

1

2

Pl. III - 1: Așezarea de la Rătești pe Planurile Directoare de Tragere; 2: Așezarea de la Rătești văzută cu ajutorul geoportalului INIS Viewer/

1: The settlement from Rătești on the Artillery Firing Plans; 2: The settlement from Rătești captured with INIS Viewer

1

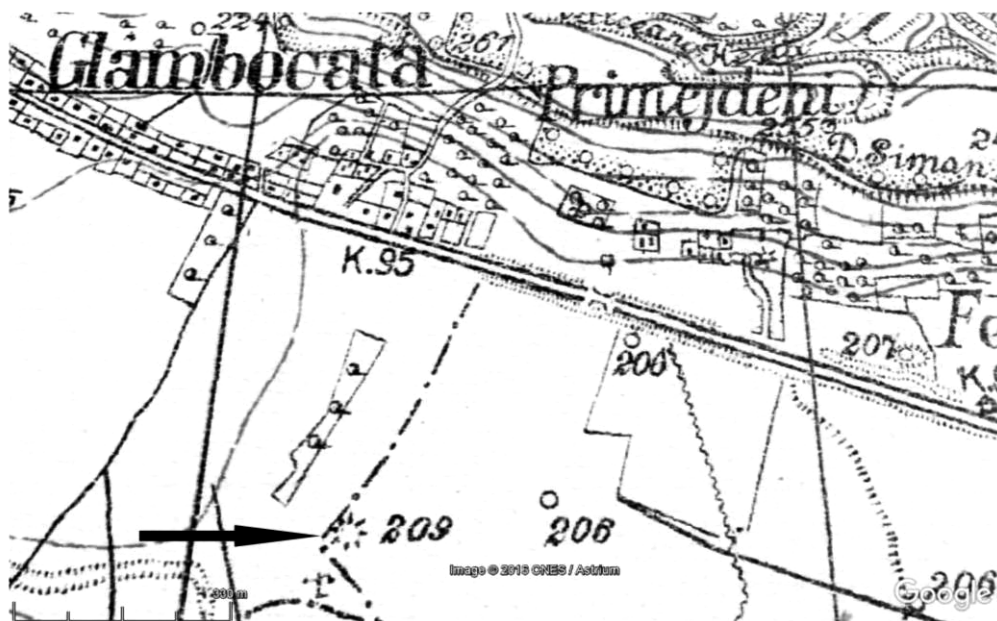
2

Pl. IV - 1: Așezarea de la Rătești văzută dinspre sud (foto C.E. Ștefan);

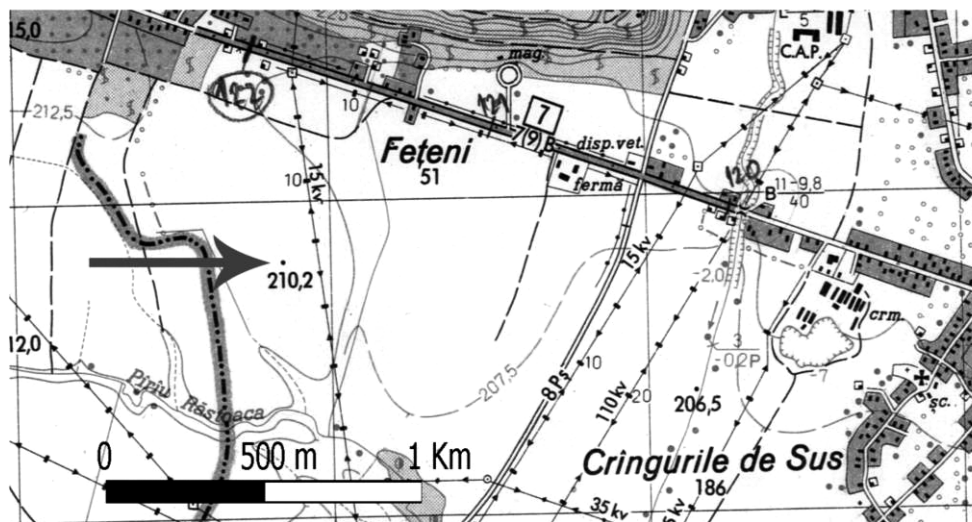
2: Așezarea de la Fețeni văzută dinspre vest (foto C.E. Ștefan)/

1: The settlement from Rătești viewed from the south (photo C.E. Ștefan);

2: The settlement from Fețeni viewed from the west (photo C.E. Ștefan)

1

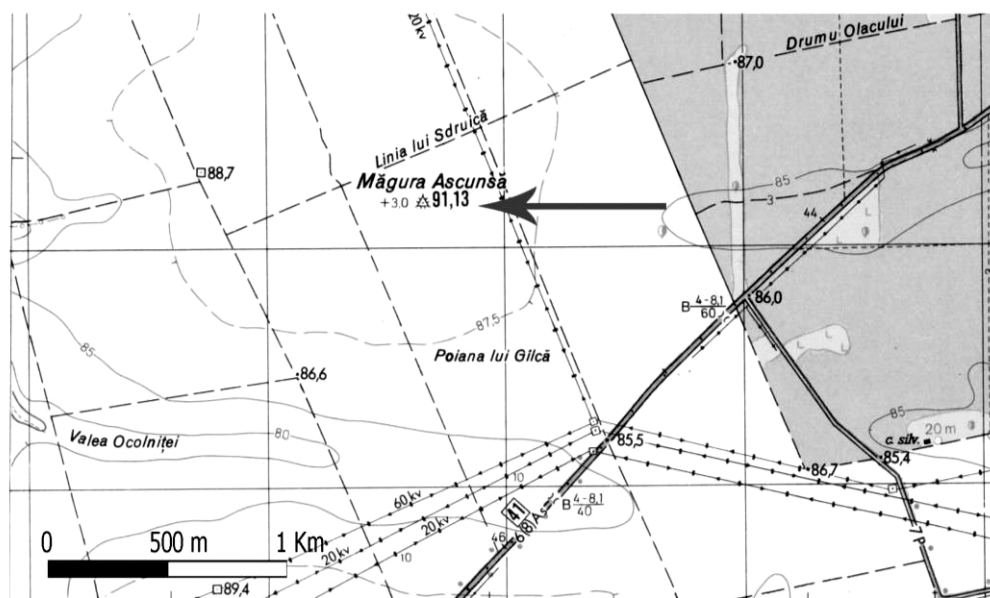
2

Pl. V - 1: Așezarea de la Fețeni pe Planurile Directoare de Tragere; 2: Poziția probabilă a așezării de la Fețeni pe harta militară din anii '70/

1: The settlement from Fețeni on the Artilery Firing Maps; 2: The supposed position of the settlement from Fețeni on the Army Map of the 1970s

1

2

Pl. VI - 1: Situl de la Vlad Țepeș-Măgura Flocosului/Măgura Ascunsă pe Planurile Directoare de Tragere;
 2: Situl de la Vlad Țepeș-Măgura Flocosului/Măgura Ascunsă pe harta militară din anii '70/
 1: The site from Vlad Țepeș-Măgura Flocosului/Măgura Ascunsă on the Artillery Firing Plans;
 2: The site from Vlad Țepeș-Măgura Flocosului/Măgura Ascunsă on the Army Map of the 1970s

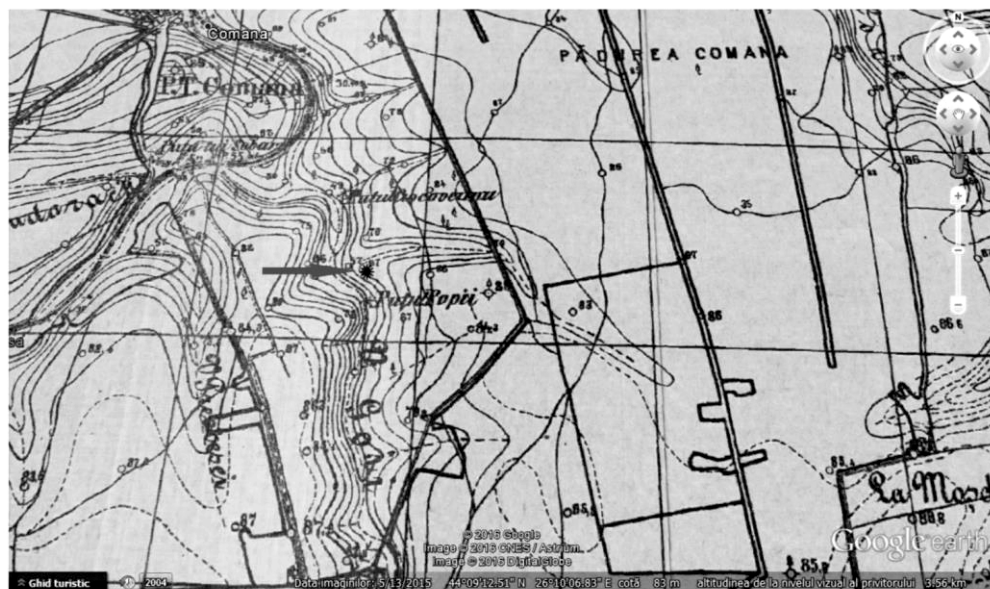

1

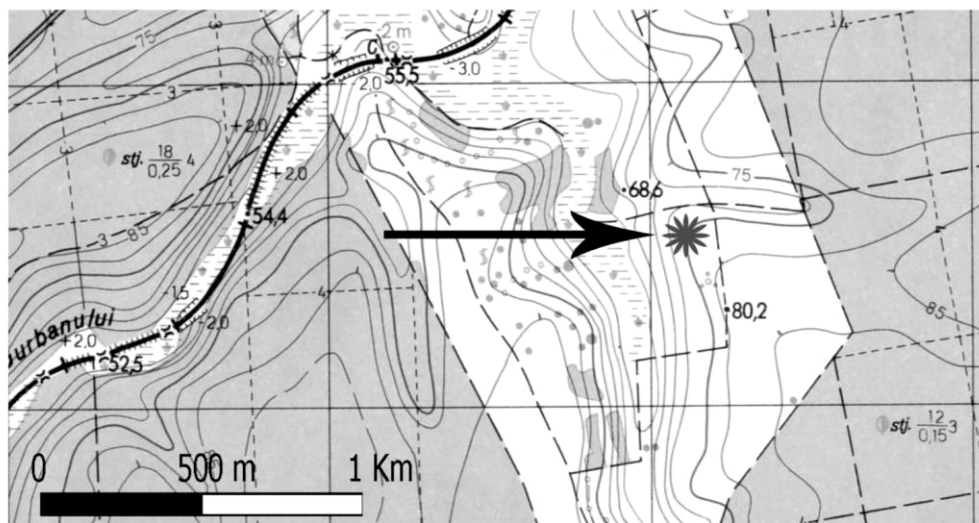

2

Pl. VII - 1: Situl de la Vlad Țepeș-Măgura Flocosului/Măgura Ascunsă văzut de pe Google Earth;
 2: Situl de la Vlad Țepeș-Măgura Flocosului/Măgura Ascunsă văzut dinspre nord (foto C.E. Ștefan)/
 1: The site from Vlad Țepeș-Măgura Flocosului/Măgura Ascunsă viewed on Google Earth;
 The site from Vlad Țepeș-Măgura Flocosului/Măgura Ascunsă viewed from the north (photo C.E. Ștefan)

1

2

Pl. VIII - 1: Așezarea de la Comana-Măgura de la Comana pe Planurile Directoare de Tragere;
 2: Așezarea de la Comana-Măgura de la Comana pe harta militară din anii '70/
 1: The settlement from Comana-Măgura de la Comana on the Artillery Firing Plans;
 2: The settlement from Comana-Măgura de la Comana on the Army Map of the 1970s

1

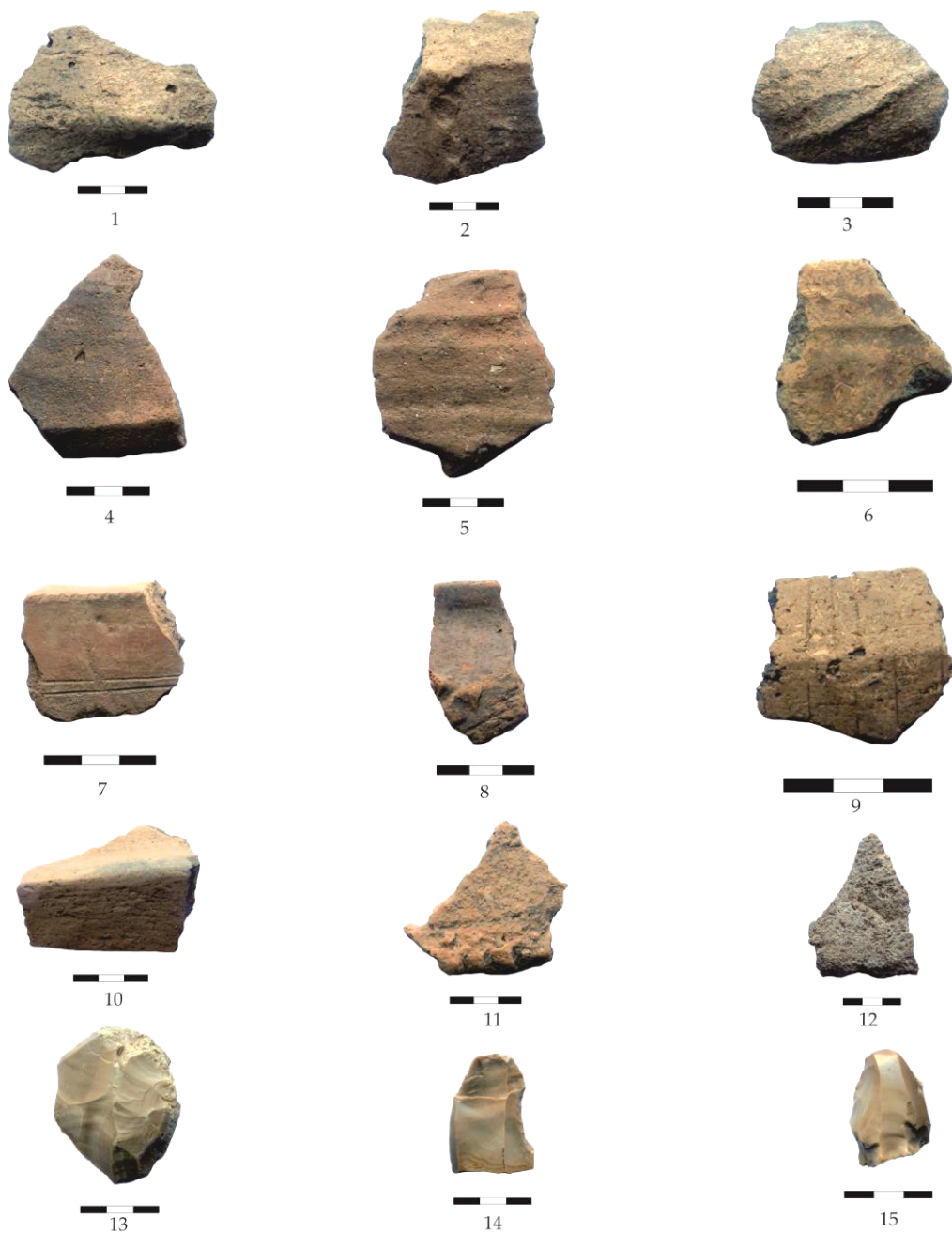
2

Pl. IX - 1: Așezarea de la Comana-Măgura de la Comana văzută cu ajutorul geoportalului INIS Viewer;

2: Așezarea de la Comana-Măgura de la Comana văzută dinspre nord-est (foto C.E. Ștefan)/

1: The settlement from Comana-Măgura de la Comana captured with INIS Viewer;

2: The settlement from Comana-Măgura de la Comana viewed from the north-east (photo C.E. Ștefan)

Pl. X - Măgura de la Comana - 1-11: Fragmente ceramice; 12: Fragment de râșniță; 13-15: Piese din silex/
1-11: Pottery fragments; 12: Quern fragment; 13-15: Flint items